

FREEK MARIËN

WILDERNIS

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

De Nieuwe Toneelbibliotheek, Tekst #665
© 2021, Freek Mariën
Eerste druk 2022

isbn 978-94-6076-665-7
nur 307

Niets uit deze uitgave mag worden opgevoerd of verveelvoudigd zonder schriftelijke toestemming van de schrijver en De Nieuwe Toneelbibliotheek

No part of this book may be reproduced in any way without written permission from the author and De Nieuwe Toneelbibliotheek

De Nieuwe Toneelbibliotheek bestaat uit

Mara Aronson
Connie Nijman
Ditte Pelgrom
Redacteur
Ricky Schouten

Typografie en basis lay-out

Connie Nijman

Printwerk

Hollandridderkerk, Ridderkerk

info@denieuwetoneelbibliotheek.nl

Postadres De Nieuwe Toneelbibliotheek

Willem Beukelsstraat 42 1097 ct Amsterdam

Dit boekje is online te bestellen op:
www.denieuwetoneelbibliotheek.nl

Freedom, I said, is a home you leave once and can never go back to.

— Rachel Cusk, *Transit*

personages

pa
ma
zus
broer

het huis van een ander

*zomer
een huis op een berg
de deur hangt uit zijn hengsels
een man drinkt
een blikje bier rookt
een sigaret duwt hem uit
tegen de gevel
een vrouw schildert
mompelend tegen zichzelf
twee kinderen lezen
de oudste in stilte voorover
gebogen haar neus haast tegen de pagina's
de jongste zet strepen van modder op zijn wang
veegt zijn handen af aan zijn broek
en bladert verder
aan een boom bengelt een stoel aan een tak
louter zitting
door het zitvlak steekt een emmer
er hangt een touw aan
jerrycans water liggen verspreid
vooraan ligt een brievenbus omver
de namen erop zijn doorkrast*

I

ze staan voor de deur, zoekend
zus toen w hier toekwamen was t nacht
ma t was puur toeval
pa k reed d hele tijd bergop
zus en pa trok aan d handrem
pa de regenpijp hing half naar beneden en uit de brievenbus pulde
post
reclame koop promo een plus een gratis
ma alle brieven en folders kleefden aan elkaar
en t had al weken niet geregend
zus leest meneer en mevrouw martin
broer savanne las dat leest altijd alles
pa zijn hier duidelijk al lang niet geweest
broer en k klop op de deur
zus wij wachten
pa wat zeggen we?
broer we zijn gestrand en verloren en of we n nacht
zus onderbreekt pa heeft ons gedrild
onze lip al aan t pruilen en ma is dan zwanger en pa mankt en we
zijn op weg naar n begrafenis van n oma of één of ander neefje
hij was nog zo jong doodop en fout gereden
pa maar r deed niemand open
ma en k sta op d uitkijk
of r geen auto of eigenaar
we zitten op de top van n heuvel
pa altijd bergop
ma onder ons n bos
geen huis in de buurt
en daarachter
in de verte
ziet ge t licht van n dorp
zus en pa morrelt aan t slot met wat ijzerdraad n zaklamp in zn mond
pa *half verstaanbaar* en?
ma k zal t wel zeggen ge ziet z hier

van kilometers komen
broer straks liggen z hier dood in n bed hun handen in elkaar
en de lakens onder- gescheten en t alarm naast hun bed dat nog
elke dag gaat
ma mooi licht
pa en die deur wil niet open en k vloek k probeer
zus en hij laat de lamp vallen en k raap m op en schijn
op pa zonder t-shirt
pa dan maar zo
zus de stof nu rond zn hand
gewikkeld en n ruit
gebroken zn hand
door scherven door de deur
tastend naar t slot n klink of r n sleutel
pa au
zus en pa aan t bloeden
ma en dan
zus net dan
ma roept steppe
k heb ze
en hij zwaait met sleutels
broer k had ze
de plantenbak en onder n steen
pa mensen zijn voorspelbaar
zus en dan pa
met n simpele draai
klik
de deur open
ze installeren zich in het huis

---

pa geen plan hebben dat is t
plan
slalom over de landkaart
daar kunnen ze niet tegen

zo kunnen ze niet denken
ze denken in bestemmingen en doelen en rechte lijnen en van
a naar b
in identieke wegrestaurants en tank- stations uw maag en uw
auto vullen met driehoekige boterhammen en zompige pizza en olie
en diesel zo snel mogelijk
door
binnendoor
tot ge zijt waar ge stopt wij stoppen nooit
ma wij pauzeren
pa waar ze t nooit verwachten
n dag n week n jaar
zelfs
de mensen van wie dit huis is kwamen hier al tijden niet
de blikken in hun kasten zijn verroest en de muizen knaagden n
gat door de zetel we zitten hier goed
—

pa verdwijn!
zie dat k u niet zie!
pa doet zijn ogen dicht en telt
een twee drie vier vijf zes zeven acht negen tien
op enkele seconden
is iedereen weg
zoet k zie u zitten
ma kruipt tevoorschijn
pa wijst
steppe kom r maar uit
kijkt rond
goed bezig gebroed
savanne k heb u
trekt zus tevoorschijn
pa wijst
let op uw sporen
zie
k vijl de ribbels van mn zolen r altijd af

zodat de maat verdwijnt t merk t reliëf
als ze dan komen
zij uit de stad
en speuren en hun knieën op de grond
dan zien ze niets dan weten ze niets
geen spoor ze zijn bijster
dat geldt ook voor u gebroed
kom uit die bak jongen
hij staat nog op n kier
broer verschijnt achter de rug van pa
broer zie dat k u niet zie
pa lacht verrast
pa dat bedoel k
dat is mn zoon
dat is mn zoon
broer k leerde zwemmen van pa
pa k gooide hem gewoon in de rivier
broer vlakbij een waterval
pa hij kopje onder
hapt naar adem en ik
ik duw hem alleen maar verder weg
broer k klamp mij vast en hij laat mij weer vallen
opnieuw en opnieuw
pa en hij komt niet meer boven
en ik grijp naar hem
broer ik spartel weg
pa en hij kon zwemmen
ma k heb daar nog een foto van

—

zus in bed
we horen gekrabbel geknauw
zus steppe
broer wat?
zus r kruipt iets onder mn bed

broer   dat zit in uw hoofd
               zet t eruit
 zus r zit niets in mn hoofd r zit iets onder
               mn bed
 broer   ga slapen
 zus r zit hier echt iets k zag t
 broer   t is donker
 zus k hoor t
 broer   ga slapen
 zus pa!
               pa!
               pa!
pa strompelt slaap
dronken binnen
 pa   wat is r gebroed?
 broer   savanne is bang
 zus k ben niet bang k dacht dat k iets hoorde   k dacht dat k iets zag
               maar misschien was t zo n droom die t   donker tekent
 pa   hebt g m gezien?
               hebt g m kunnen ruiken?
               voelde ge zn staart als n natte tong
               in uw gezicht zn haren
               in klitten
               knarsende knagende kaken en klauwen   met grauwgele nagels
 zus *aarzelend* ja?
 pa   en had m oren met punten en wratten en ogen
               vol etter die u verstarren bevrozen
 zus ja
 pa   en zn kreet hoorde ge die
               n vork over n bord
               dat zwijn dat we slecht raakten en vluchtte   en vast zat in de
 prikkeldraad
               die kat in de kachel
 zus ja
 pa   dan ken ik t
               dan is t dat monster waar k al jaren op jaag

toen k acht was kwam t voor t eerst
achter mij aan
rammelend aan mn stapelbed
de metalen spijlen tussen zn tanden
en k was bang
en de rest van de slaapzaal sliep
door sliep gewoon door
en t bleef komen steeds
dichter en luider en groter
alsof t zich volvratt met mn angst
zweet dronk en zwelde
en niemand geloofde mij
r zat n gat in t plafond
zo hard groeide t beest
zn kop door t dak
en k voelde zn haren in mn gezicht
als vingers zo dik
zn geur in mn neus
toen besloot k nooit meer bang te zijn
k stond recht
torenend op mn stapelbed
keek t aan
knikte
en t kromp
niet groter dan n mier
k zag t nooit meer terug
als dat gedrocht denkt dat t mn dochter kan lastigvallen dan
zullen we t m leren
pak uw mes
broer k ga mee
iedereen pakt iets vast
pa het mes
zus een afgebroken stoelpoot
broer een pikhouweel
pa kom hier klotebeest
toon uw tanden

we trekken z eruit
zus hier mottig mormel
broer k bijt u kapot
zus wij zijn niet bang
pa toon uw wrattenbuik
k splijt m open
zus uw darmen eruit
broer k hang ze als kettingen rond mn nek
pa kom dan
zus k zuig uw ogen uit
n spijker erin en n rietje door t gat
broer kom
we slurpen u leeg
ma knipt het licht aan
ze vallen stil
ma schatten
k probeer te werken
k voel de inspiratie komen
n tong in mn oor
en jullie roepen
en t schiet uit mn hoofd hup de lucht weer in
pa zo zijn monsters
ze maken u graag bang
maar als ge ze recht in d ogen kijkt
krimpen z ineen
en zijn ze weg
zo zijn monsters
t zijn net mensen

—
pa *tot ma mag ik wat geld?*
ma aarzelt
pa neemt het uit haar handen
ge krijgt t wel terug

—

broer k ga op verkenning
pa als g iemand ziet
meteen terug en rapporteren
zus hij kent t wel
pa hebt g uw mes?
broer ja
pa is t scherp?
broer gooit het mes richting pa
zus k ga mee

---

broer en zus met lange tak

broer r ligt n beuk omver
en we hebben gebeld
savanne aan t ene eind van de stam
r handen rond r mond en tegen t hout
en ik aan d andere kant aan de top
en mn oor daar dan tegen
en k kon r horen zeker twintig meter ver
t geluid golft de stam af
zo weten de vogels dat eekhoorns komen of marters hun nest
dat ze t leeg willen roven
elk geluid reist omhoog t galmt door t hout
en als g ernaast staat hoort ge niks
zus w hebben een tak mee
voor tussen onze bedden
zo kunnen wij praten als pa en ma slapen
zo kunnen wij zeggen wat ze niet mogen horen
uw mond is n eekhoorn en mn oor heeft n nest

---

broer op hoeveel plekken hebben wij al gewoond?
zus wat bedoelt ge met wonen?

we sliepen n nacht in n dorp
n week in n auto
twee maand in n veld
wanneer wordt slapen wonen?
broer als g al uw spullen uitpakt

—

pa op weg naar hier
kwam ik langs n stuk weg dat plots
stopte
eronder n kloof
ik stond daar
op de rand brokstukken aan mijn voeten en barsten in t asfalt en
de bomen
met hun wortels bloot
en k dacht
zo begint t
zo neemt de natuur wraak op zij die haar verkrachten en
verminken
doorklieven met stenen
littekens en bossen kappen
voor leegstaande parkings
we vernietigen t systeem dat de natuur zelf bedacht
vocht op t bladerdek via twijgjes naar takken en in een stroom van
de stam tot t botst op de grond en schuimt en trekt
de humus in d aarde
zuigt weer wortels zwammen grassen in
maar nu spoelt alles weg wordt slijk
door t land te plaveien alleen nog
ma kasseien
pa bossen in rijen
en we kappen
n gat uit n berg met onze honger naar zand cement en kiezels op d
oprit

—

broer drinkt van een jerrycan
water spuwt het uit
broer   godverdomme dat is warm
zus niet op mn boek
broer   wie zet dat ook in de zon?
ma k ging mij wassen
broer   dat kan ook koud
ma hij is n wintermens altijd al geweest
broer   t is niet dat k geen jas heb t is dat k r geen nodig heb
ma hij is geboren in de sneeuw
              w hadden niet eens n deken
              en niet klappertanden
broer   k had nog geen tanden
zus hij eet altijd ijs
broer   k kan daartegen
ma zie zn tanden
zus zelfs in t ziekenhuis
broer   wij gingen nooit naar t ziekenhuis
              maar r was n buur die t zag
              en sirenes en k mocht mee
zus k was vier
              geroep n schaar mn jurk in twee n   metalen bed de kou en dan
ijs over mn   buik ijsblokjes mn ribben au k brand k   smelt k
bevries k
              en dan n witte kamer en jeuk en krabben   willen krabben die
korsten k wil krabben
broer   en r handen waren vastgebonden
zus k was helemaal verband
broer   maar dat weet k niet want k was nog te jong
zus en dan n kap op mn mond en n buis in   mn keel en slaap
              en k word wakker van zn hand op mn buik
              gegrabbel en geknars en gekauw
              en k kijk en hij lacht
              tanden en ijsblokjes bloot

broer de dokters zeiden dat k sterke tanden had en dat ze geluk
had dat ze nog leefde
ma hij eet graag ijs
broer is r iets om t eten?
ma mama is aan t schilderen schat

—

broer probeert de t-shirt van zus omhoog te trekken

ze duwt hem weg

zus ze namen vel van mn benen en dat werd vel van mn buik en vel
van mn ribben en k kreeg ijsjes elke dag verse lakens en ze pakten
me in als n mummie en we speel- den dat w in egypte waren en k
was dan dood

pa ze snijden waar ze maar willen

ze knippen plakken vel

als waart g n lappenpop

en dan denkt ge dat ge daardoor geneest maar anders

was dat ook zo

ma uw lichaam moet zichzelf genezen anders leert t dat af

en vaak doet iets pijn maar ook dat went

broer k was nog nooit ziek

kapot dat wel en snot maar ge rilt en ge zweet en dan blijft dat
weg

ma leven is eelt ge moet u harden

tot g u niet meer snijdt aan elk papier niet meer valt bij elke wind

en niet meer weent bij elke val ziek wordt elke winter alles went

broer k kan n naald door mn duim steken zonder iets te voelen

ma maar daar

elke dag dat gij langer ziek zijt

verdienen zij meer

broer k kan mij niet herinneren dat k ooit heb gekotst

ma en slikt nog

wat slikt ge

hebt dit nodig nodig nodig

dit is n land verslaafd aan pillen

ze kunnen niet meer
zonder
broer k heb al zeven keer n gat in mn hoofd gehad
niet een keer naar t ziekenhuis
en k ben nog altijd oké

---

broer grijpt opnieuw naar de t-shirt van zus
zus dat is iets helemaal anders
hij probeert nog eens
stop t

hij peutert haar vingers los
ma adem jongen adem
de t-shirt van zus schiet even omhoog
haar vuisten rond de stof
stilte

zus ze wisselden verband
vroegen hoe k verbrand
en hoe k aan al die schrammen al die sne- den kwam die blauwe
plekken en of mn ouders me soms pijn deden
mn ouders doen me geen pijn
en de brandwonden
van de eieren
waarom k eieren maakte k was pas vier
k was al vier en eitjes zijn niet moeilijk
ge steekt z in water ge kookt ze pelt ze eet ze
en als de pan te vol de pot te zwaar is zet g n stoel bij de kraan
en n kruk bij t vuur en loopt ge heen en weer glas per glas tot de pot
vol en kookt en klaar en dan eet ge
en soms hebt ge geluk en zit r al n beetje vogel in
wanneer mn vel eraf viel was t hard en krokant en best lekker
maar steppe wou niet proeven

zus iedereen keek daar naar pa
ma knappe man
zus t hele ziekenhuis veranderde van sfeer   niemand ging nog dood
schedels
    die al dagen dieper in kussens doken   doken op keken op
    deuren openen hoofden om hoeken
pa   ge wordt niet beter als g u op uw begrafenis voelt
broer   de sigaretten voor de deur
    dat weet k nog
    en de mensen met plastic zakjes aan n   stok en n buisje in d
arm en de rook in   hun hand en de mensen die staarden en   uw vel
dat op t laken bleef liggen en gij die sliep en ik die proefde en t staren
en   de bloemen die k plukte uit de vuilbak   van de burens en bij t raam
dat niet open   kon verder verwelkten en pa die raast en   lacht en zn
hoofd in zn nek en zn fles in   zn hand en vrouwen in t wit dat we stil
    moeten zijn en pa die met zn ogen draait   knipoogt en nog wat
luider loeit
pa   stil
    kan iedereen stil zijn
    wees stil dood
    stil
    dat we de botten horen kraken
    en alleen zijn met onze gedachten
    we gaan dood
    we gaan allemaal dood
    dat we de reutel uit de kamer naast ons   horen
    t persen hierboven
    de darmen die zich legen
    t gekots gekak de blazen
    die etterend openbarsten
    laat t ons horen
    stil wees wat stiller
    stilte stil te stil
    en luister

---

*pa kijkt in de verte
schrikt op
pa godverdomme
ze zijn r!
iedereen duikt om elkaar heen grijpt
elke hangmat los vol
ze rapen op laten vallen
nog een iets
en eindigen dan
zus en broer
met elk een ding in de hand
alleen ma blijft zoeken rapen verzamelen
twee minuten zesendertig
broer ma is nog bezig
ma kan iemand mij helpen mn schetsen mn schedels al mn boeken
pa volgende keer onder de twee minuten
als z hier staan...
br/zustaan z hier voor niks
pa en als z achter ons zitten...
br/zu...blijven z achter ons
pa wat kan r beter?
zus niet aarzelen
broer weten wat mee moet waar t ligt
zus en ma moet mee
ma k ben r bijna
pa jullie de armen
ik neem de benen
ons busje dicht en we zijn weg
ma k ben r
o wacht weer weg*

—

zus wat hebt gij meegenomen?
broer mn verzameling stenen

zus één ding
dat is d afspraak
broer alles bestaat uit deeltjes savanne
ik ben n verzameling
gij zijt n verzameling
wat hebt gij mee?
zus n appel
ma gij liet uw boeken liggen
gij de teksten die ge schreef
mn schilderijen
gezaaid over de grond
dat is n stuk van uzelf dat blijft liggen
t rot weg wordt wak en zakt weg tot tak- ken en wortels r zich
doorheen vreten
mn hart ligt daar
te kloppen in de modder
dus laat mij niet achter
jullie hebben n moeder die van jullie houdt
r zijn veel kinderen die dat niet kunnen zeggen

—

zus wat w al meenamen
onze kat
broer die werd onderweg uit t raam van d auto geslingerd
ma katten hechten zich aan plekken niet mensen w hielpen r dus
zus ze heette jean-jacques rousseau
ma ik gaf r die naam we wisten pas later dat hij n zij was
toen ze krols en bevallen en n zak vol
met katten en de vijver
en de schedels gekookt en beschilderd r hangt r daar één
broer k nam mn action man mee
zus k had die gevonden en gegeven en die was half gesmolten
omdat k wou dat die op mij leek n stok en vuur k houd van vuur

II

pa zeven keer heeft ze
nee
gezegd
voor ze met me trouwde
ma ge gaf me geen keus
pa k was met wat vrienden van n klif aan t springen
ma aan t aarzelen om te springen
pa we waren aan t praten over hoe ondiep t meer daar kon zijn en
hoe ge best landt en wat t met uw lijf doet als ge met uw kop
eerst op n uitstekende rots net onder
t oppervlak botst en of hersens drijven
ma en k kwam toe
pa en k knalde met mn kop op de rotsen
zo voelde t
mond open en niet meer kunnen ademen
mn hersenen golfd en mn benen gaven mee
k zag r en k verdronk
ma en k zag hen
in hun spannende zwembroeken met n sixpack
bier in hun handen n gitaar
in hun pick up
pa t stelt niks voor
dat zei ze
en ze sprong
zonder zelfs maar naar beneden te kijken
al r kleren aan
de diepte en t water in
ma en gij erachter
pa meteen
ma k kwam boven en hij dook op
briesend
pa wij gaan trouwen
ma dat zei hij toen
en k watertrappelde wou naar de kant en hij zwom

steeds in de weg
en k zei m
k ga verdrinken
t water is koud en mn kleren wegen zo vol water
pa doe ze dan uit
ma mn schoenen zuigen me naar beneden en gij dreef me
steeds verder van de kant
weg
pa nee
ma tot k toegaf
pa zeven keer nee
ma ja
we gaan trouwen
pa na ons sprong één van mn vrienden naar beneden
hij landde recht op n rots
zit nog in n rolstoel

—

broer bloedend op
broer k heb mij gesneden
zus k heb niks gedaan
broer n prikkeldraad met roest
en k gleed weg op n steen en n snee en t pikt en t gaapt
godverdomme t pikt
slaat tegen een muur
ma t is maar roest
de schapen lopen daar duizend keer tegen
pa kom s hier
n slok voor u
giet sterkedrank over de wonde
broer au
pa en n slok voor mij
voilà dat is ontsmet
k doe dat al preventief
ma steekt haar penseel in een gevallen bloeddruppel

ma mooie kleur

—

broer ge zijt vuil

dat riepen ze

op hun nieuwe fietsen

voor hun witte kubushuizen

pa ze hadden daar nooit mogen bouwen

t overstroomt daar allemaal

broer en ze riepen

dat k stonk en ze lachten en ze zwaaiden

met stokken

en zij volgden op hun fietsen

pa ze weten niet beter

ze lezen de natuur niet

broer en k draaide mij om

trok r één van zn fiets

en hij

au dat doet pijn

en ik

pa ze zien bouwgrond in n bos

maar ze zien de bomen niet

broer jullie kennen geen pijn

en k steek zn hand tussen de spaken

en k trap op de pedalen

en mn voet los en hij weg en zn vingers in hoeken en zn fiets aan

mn voeten en zij staren

kom dan

kom hier

k zei kom hier

schrik dat uw schoenen vuil worden uw broek n vlek uw haar in

de war

wilt g n plakker wat speeksel n kus

niet dichterbij komen k bijt

jullie vingers eraf

gewoon denken dat t n wortel is en knak
jullie slapen nog nooit onder de sterren   jullie slapen op zachte
matrassen met jul-   lie zachte vingers en zachte vaders en   zachte
moeders die zacht slaapzacht sla-   pensverhaaltjes lezen en jullie
zinken zacht   weg in zachte kussens en zachte schapen en wolken
en wij zijn eelt

---

*zus probeert broer te kalmeren
hij slaat en schopt en zij lacht
alsof er niets aan de hand is
alsof ze enkel spelen
en hij wordt er alleen maar kwader van
vindt een tak en slaat
slaat hard
tot ze het ander eind weet te pakken
en niet laat gaan
zus houd uw oor ertegen
uw oor ertegen
en dat doet hij
en ze fluistert
iets over een eekhoorn en een nest
tot broer kalmeert en de tak lost*

---

ma hij wordt soms kwaad
broer   k kan daar niet aan doen
pa dat is karakter hij heeft karakter
broer   dat gebeurt opeens
alles wit en mn kop rood en gij in mijn handen
en soms voel k t komen
ma adem jongen adem
broer   alsof k iets wil vastpakken dat r niet is   lucht
grijp en geen steun vind

en k weet niet of k kwaad ben
of bang
k wil gewoon dat t stopt dat alles stopt k
wil iets raken om t even wat als t maar mee- geeft en k wil voelen
iets voelen mn vuisten
voelen alsof mn knokkels gaan barsten
en k sla en k sla en k heb t gevoel dat k wegloop verder en
verder en in de verte
mn lijf tekeer zie gaan
wild
roepend schreeuwend
zonder dat g r iets van verstaat k wil te veel
zeggen en k zou niet weten wat
help mij
houd mij vast
de woorden zijn r niet
en alles is wit
en pa grijpt mij zn handen hij mij
tegen de muur
aan mn nek
even zijn wij even groot
en dan laat hij mij
vallen
ma hij heeft r pillen voor gekregen
broer k heb z allemaal verkocht
goed aan verdiend

—

pa klopt op de deur
pa is r een van jullie ouders thuis?
zus wrijft haar haar plat met wat speeksel
ze kijken zo schattig mogelijk
zus wie wil dat weten?
pa k ben op zoek naar meneer en mevrouw martin
broer die zijn hier niet meneer

pa hoe oud zijn jullie?
zus oud genoeg meneer
pa zijn jullie alleen thuis?
stilte
mag k even binnenkomen?
broer mama en papa hebben liever niet dat we vreemde mensen
binnenlaten
pa gewoon even binnen kijken
broer als g ons zegt wat ge hen wilt zeggen zeggen wij t wel
verder
n briefje
zodat we t niet vergeten
pa wat doet jullie vader?
zus hij
werkt
pa als?
zus losse contracten
pa schudt corrigerend zijn hoofd
hij is ondernemer meneer
pa knikt
pa en jullie moeder?
broer is artieste
pa schudt neen
zus k denk niet dat mama en papa willen dat we met vreemde
mannen praten
voor ge t weet hebt ge jezus gezien en n messencollectie
gekocht en zitten r vreemde vingers in vreemde gaten en hebt
ge de panda's gered
broer misschien komt ge beter terug als z hier zijn
ze zullen graag op alle vragen antwoorden n koffietje en tijd
pa goed
zus en voorzichtig op de weg terug meneer
mensen durven hier wel s te verdwalen
d auto zonder benzine en zij zonder eten en dan dwalen door n veld
en alle kauwgom uit t handschoenkastje op en de vallen van de
stropers staan gespannen

pa begint te lachen

pa   voilà

      zo doen we dat

broer   we weten niets we zagen niets en we waren aan t slapen

III

*broer eet
een klomp boter steekt
het weg als zus kijkt
zus wat zijt g aan t eten?
broer   boter
zus zet zich erbij
      ge moet de schimmel eraf doen wat suiker   erbij en mengen en
knedan dan lijkt t   glazuur
ze eten
het kraakt
zus wat zou r gebeuren als wij ergens bleven
broer   verhuist ge niet graag
zus natuurlijk wel
      gij?
broer   t zou s iets anders zijn
zus wat?
broer   ergens blijven*

—

*pa zoekt tussen een hoop rommel
ma naar waar gaat ge?
pa k zoek de sleutels
      de machines staan al in t bos
      hun stalen kaken klaar
      k stak mn mes in de banden
      t bleef gewoon steken k kreeg t r niet uit
      r wordt zoveel gekapt
      en voor wat?
      om tot pulp te worden vermalen voor wat   vezelplaten rond n
bouwwerf vol afgegane   affiches voor politici met beloftes van papier-
maché
      waar zijn de sleutels?
ma naar waar gaat ge?*

pa geef mij gewoon de autosleutels
ma waarvoor?
pa zitten ze hier?
pa port ma
zij probeert te schilderen
ma stop t
nee
nee
k zei
nee
pa *plagerig* nog vier keer nee en we zitten aan zeven
ma begint tegen haar zin te lachen
kust pa
ma geeft hem de sleutels
zus naar waar gaat ge?
pa verdwijn!
zie dat k u niet zie
iedereen verstoopt zich
op luttele seconden
pa vertrekt
na een tijd komt iedereen
verward
uit zijn schuilplek piepen

—
ma waar is de boter?
zus op
broer ge moet r suiker bij doen
ma k was die aan t sparen
voor bij wat brood
broer t brood was op
ma k ging brood bakken
broer de bloem is
ma als iemand ons bloem wou lenen
zus pa is met d auto weg

ma propere kleren aan
aanbellen
zus t is twee uur stappen
ma *onverstoorbaar* of t stoort en dat z ook ons altijd iets mogen
vragen dat huis daar achter t bos op d heuvel
zus ze sloten ons gas af
ma wat als ze t weer aansloten
wie weet hebben die eigenaars ondertussen betaald
broer of wie weet liggen ze al jaren dood in n appartement
zus w hadden honger
ma we zeggen niet
we zeggen hier niet
ma valt stil
heft haar hand dreigend in
de lucht zakt dan in
ze schokt
ma k wil gewoon rust concentratie n uitzicht n ezel en verf zonder
zorgen
n vergezicht zijn

---

brekend glas
gestommel
geval
ma gaat erop af
geroep in de verte
ze stormen op
pa met bier in de hand
ma waarom is dit mijn probleem?
k ben t beu
die vingers naar mij
voor al wat misloopt en gij
in n auto
naar n cafe
en dan moet k luisteren luister zoet luister

naar hoe geweldig ge waart
hoe ge kaarten liet vallen deed alsof
ge ballen maar half kon raken ze liepen
erin met ogen wijdopen luister zoet luister
hoe ge won en dan pech had
alsof niets ooit uw schuld is alles u overkomt
en uw broek en uw rekening staan beide nog open
al wat gij verdient wordt vloeibaar glipt door uw vingers glijdt
gouden en glad bij u naar binnen
pa k hing niet aan n toog k legde connecties en ja dan drink k wat
drinkt ge want zij drinken mee
en dan trakteer k
dat zijn investeringen
en dat heb k nodig
investeringen
en daarvoor heb k gesprekken met mensen die niet weten wat ze
bezitten
en daarom moet k nog geld
als gij nu bij uw moeder
ma moet k weer bij mn moeder gaan smeken
en zij die pas meegeeft als k toegeef...
pa *praat door haar heen* verdomme we vragen geen aalmoes
t is n cadeau z haalt t
r in veelvoud weer uit
ma ...dat k nooit met u had mogen trouwen kunst geen carrière is
dat t niet erg is
toe te geven dat t niet lukt
pa wat?
ma dat ze t zomerhuis nog hebben
dat ze niet liever zou hebben dan dat wij r wonen dat dat goed
zou zijn voor de kinderen dat ze vast al groot zijn en dat ze hen
graag s zou zien
broer gaan we naar oma?
broer en zus komen kijken
ma en k wil t niet meer zien haar blik van k had t gezegd
k blijf altijd dat dochttertje met de gekke ideeën en de bril met

de plakker voor t oog
    zonder dieptezicht op n schommel
    jaja zet uw voeten maar weer op de grond
    en k zeg u nooit
    dat ze dat aanbiedt dat zomerhuis want   k ken u en uw trots
pa alsof t aan mij ligt
    wanneer verkoopt gij s n schilderij?
ma van gogh verkocht r in heel zn leven   geen een
    en zie nu
pa val dan dood
    dat uw verf iets waard wordt
ma k verkoop niet uit principe
    k schilder vanuit mn ziel
    uw ziel verkoopt ge niet
pa als ge iemand in ons gezin wil die vast hangt aan n prikklok zich hele
dagen afbeult en   jobs combineert en ziek nog gaat werken n
    pamper want elke plaspauze gaat af van uw tijd we tellen de pakjes
die gij per minuut   en iedereen harder want ge kunt altijd buiten zie
daar vliegt er één collega's als   kemphanen tegen elkaar en r hangt n
lijst aan de muur van wie al t meest en t snelst   en de top ervan piekt
en brandt op en gij   staat in n volle luier teruggestuurde seks-
    speeltjes te sorteren en de band gaat nooit trager en we leveren
gratis niet tevreden   geld terug dat zijn de jobs die k nog kan   krijgen
dus doe t dan zelf gij hebt n diploma
ma dat k nooit wou
    waarvoor k jaren ben verloren ja mama ja   papa n echte richting n
echt diploma en a-   vonden vol cursussen en blokken en lessen in
aula's en niets dringt naar binnen dus   krijg k bijles en stop maar
met schilderen   en k studeer elk moment en de psycholoog   stelt
me vragen waarom niets me moti-   veert en zn pen in zn mond zn
diploma aan   de muur als n eindmeet die k nooit zal   halen en mn
ouders die knikken depressie   ze knikken
    k wil t niet
    k wil t niet
    k wil t niet
    k leef alleen maar voor anderen

dat is altijd zo geweest
voor mn ouders
voor u
voor die klotekinderen k zie ze graag
misschien wil k wel n zomerhuis met zwembad n deur die op slot
kan en n douche zonder slakken met sproeiers langs opzij n
gazon dat zich uitstrekt om wekelijks te maaien met n hek en n
camera en n knop en t is toe
k zeg altijd nee mama nee maar waarom nog?
pa zegt ge dat k niet voor mn gezin kan zorgen?
ma vraag t hen
ze kijken naar hun kinderen
die hun blik ontwijken

---

pa slaat vanalles kapot
zwalpt roept wankelt en valt
dronken neer
ma gebroed
ze knielen om hem heen
de één kantelt hem
de ander haalt zijn zakken leeg
broer geeft het geld aan ma
zus wil de ravage opruimen
ma gebroed
laat t liggen laat m liggen hij moet zien wat hij doet
de scherven die hij maakt
wat hij breekt
niet meer lijmt
hoe hij valt
stilte
pa *murmelt* is r een van jullie ouders thuis?

de boot voor de vloed

winter
het huis wordt afgebroken
planken verdwijnen vormen gaten en wat verder een romp
van een boot of dat moet het toch worden
pa dirigeert wijst en timmert
de rest volgt
orders
het schip krijgt vorm
één voor één haken ze af
ma zet een schedel op de boeg
en is met niet anders bezig
dan de kleuren op die kop
tot ook zij trager wordt
ze kijkt
naar iets dat niemand ziet
zet een streep op een doek en wikkelt zich erin
zus bouwt voort
of toch als pa kijkt
broer nam de hamer mee
slaat bevroren plassen in en kikkers plat
en likt aan scherven ijs
dus nu bouwt pa zelf zodat zij overleven
en de bomen waar hij op wil drijven
zijn dood

I

zus even dachten w ergens te blijven
broer twee maanden heeft t geduurd
zus t zomerhuis
t eerste wat pa deed
was t hek uitrukken
en verbranden
n kampvuur in de tuin
broer we zijn zelfs naar school geweest
tegels en knikkers en overal groepjes
en rijen en iedereen deed mee
met twee aan twee handjes geven
en ze speelden niet
echt
niet in t bos of met stokken
maar spelletjes met regels
en ik was getikt
en ze vroegen welke power ranger k wou zijn
en zij zeiden kleuren dus deed k dat ook
bruin
zus een bruine power ranger bestaat niet
broer dus k stak de bal plat en k moest naar n directeur
en ze speelden met regels en ik was eraan
zus 's middags hadden ze brooddozen en zilverpapier
k bleef zo lang mogelijk werken in n klas of nam n boek mee las
en als iedereen weg keek
k naar wat er nog in de vuilbak lag
korsten n appel n snee met wat vlees
in de klas zat ik teveel naar achter zag k t bord niet enkel vlekken
dus als k vragen kreeg zweeg k of zei k dat ze zelf maar
moeten lezen dat k hun problemen niet ga oplossen en k staarde
tot ze wegkeken
broer k pakte kleren van n waslijn
zodat k eruitzag als hen
met n merk op mn borst

en mn broek zakte af
zus na twee maanden
zijn we terug verhuisd
van op d achterbank
zag k t zomerhuis vol kakkerlakken
t zwembad nu groen en n hond erin
broer hij kon erin maar r niet uit
zus de rand was t hoog
broer en de stok dreef langer dan de hond
zus en alles werd kleiner
en die ene vriendin die k maakte
n stip in r voortuin
die niet eens zag
dat k vertrok

---

broer pa zegt dat r n vloed gaat komen
pa ziet ge die wolken
zo begint t
zus t is al weken aan t regenen
r groeit zelfs mos op mn trui
pa ge doet s ochtends uw pantoffels aan en ze voelen klam
ge ziet vochtplekken in muren die g eerder niet zag
en dan n golf
uit t niets
mensen die nog weglopen van dijken t ijsje
smeltend in hun hand
en t water
trekt niet terug
en mensen sleuren deuren uit hun hengsels huren bootjes aan
woekerprijzen
en op de tv's die nog werken zullen d hoger gelegen landen
zeggen dat ze genood- zaakt zijn de grenzen te sluiten
en de regering zal zeggen
dat z alles onder controle heeft

met hun leren schoenen in t nat
en wordt dan live geëvacueerd
maar wij zitten
hier goed op onze berg
uw moeder en ik
wij weten waarom wij terugkwamen
ma hij moest per se weer naar hier
pa wij weten te kiezen
we moesten weg uit dat zomerhuis
hier zitten we beter
broer alles is wak
pa en ja
daar waren geen lekken en daar was t niet krap
maar als alles wegspoelt staan ze te drommen aan d oever
hier aan onze voeten smeken
voor ons huis
gooien geld alsof t nog telt
ze peddelen ons tegemoet
op lappen piepschuim uitgebroken kleerkasten vol doorweekte
gezinnen
ze spoelen opgezwollen aan en t water steeds hoger en wij
slepen n sloep uit en zijn weg
broer k mis t zomerhuis
pa t is winter

---

ze breken de vloer uit

zus r stond iemand aan de deur
maar k heb niks gezegd niet meer dan n kier
en k wist niks k zag niks en k was aan t slapen
pa hoe zag hij eruit
zus z had n ringmap onder r arm en verf op r nagels en r haar zat in
n staart en ze droeg n bril en n kostuum en r tanden zagen wit en
r lippen vol van t bloed en ze zei dat z n melding had gekregen over
kinderen omstandigheden en ze sprak alsof k drie was

ma wie zegt r zo n dingen
zus k zei
zeker dat g hier moet zijn
en ze noemde ons adres en of d eigenaars ervan wisten en sprak
van verwaarlozing
ma wij zorgen dag en nacht voor jullie wij dumpen jullie
niet in crèches en scholen om van jullie af te zijn
waar ze spelen dat z om u geven voor wat geld
broer we komen net van school
ma dat was alleen omdat mn moeder t vroeg dat de inschrijving al
rond was alles al betaald wat kon k nog zeggen
zus r stonden eekhoorn- en rattenkoppen te koken op t vuur
t vlees valt eraf k dep ze droog en ge kunt schilderen
en zij keek naar binnen en ik keek r buiten en zij vroeg wat die
boot hier deed zo hoog op n heuvel en k zei dat t adres vast fout
was mensen vergissen zich
wel vaker
en zij knikte rode lippen en reed weg
pa de volgende keer dat w r zien
drijft ze hier voorbij
r ringmap voor r uit

—

zus zakt door de vloer
zus au
pa trek t eruit
zus k zit vast
broer trekt haar uit het gat
nee mn pa slaat mij niet
hij maakt gewoon de vloer maar niet
pa trekt nog een stuk hout uit het huis
timmert het aan de boot
zus ge maakt gaten in ons huis
pa ventilatie is belangrijk en zeker als t zo vochtig is t waait
zo uit uw muren

zus k zakte door de vloer
ma uw vader niet en hij weegt meer dan u
k zei t al vaker g hebt n zware pas ge moet kijken waar ge loopt
pa wacht
pa kapt een blik bier achterover
scheurt het open en nagelt het over het gat
voilà
dat overleeft n apocalyps
opent meteen een nieuw blik
broer r zit schimmel op mn boek
pa de natuur wint altijd
t was n boom t wordt n boom
broer op ma r schilderijen ook
ma k vind t mooi wat dat met de kleuren doet
dat geeft wat reliëf
pa geef hier
pakt een stapel boeken
boeken drijven ook

II

ma aan de telefoon

ma ja k had r

bij r geboorte moeten laten registreren

maar we zaten ergens in n veld en k had andere dingen aan mn
hoofd

zoals kent ge dat

geluk en tepelkloven

dus k deed t niet en hoe lang ge daar ook over doorgaat

daar kan niks

aan veranderen

dus kunnen we verder?

gemurmel van een stem aan de andere kant

ik zei t al tegen u tegen uw ondergeschikte en van wie dat dan
weer de baas was en aan n stuk of dertig wisselende stagiaires

aan t onthaal die allemaal beweren dat ze emma heten goeiedag
waarmee kan k u helpen

z heeft geen diploma's van één of andere school of geen blad
met vaccinaties rapporten of cijfers

geen afdruk van r tanden of n zwembrevet honderd meter crawl

z heeft geen bloedgroep

t is niet dat k ze niet vind of niet wil geven ze zijn er niet omdat
ze niet bestaan nooit bestaan hebben

dus vraag mij niet om kopietjes

gemurmel van een stem

haar verjaardag

laten we de veertiende nemen

ergens in maart

een stem

nee k heb daar geen bewijs van

n foto van haar in mn armen net geboren nog glimmend met n
blauw hoofd en n frons de navelstreng rond r nek telt dat

de andere kant

ja k wacht

ze wacht

nee k heb al—
zucht
wacht vraag t haar zelf
ma geeft de hoorn door
zus ja
gemurmel
nee k heb wel n verjaardag
die wisselt gewoon van dag
als t regent wacht ge tot n dag met zon
t is meer n moment dan n afspraak niet   kijken op de klok maar
zien dat de knop-   pen van de beuken openbarsten de lijster   takken
verzamelt en dan zegt ge
ja
en zijn r kaarsen en n lied en vuur

—

pa op
ze leggen snel af
zus waar is mn boek?
pa knikt naar de boot
zus probeert het eruit te trekken
pa voorzichtig
zus k was dat nog aan t lezen
pa die plank was anders te kort
zus t was bijna uit
ma ze praten nog n tijd over moskou
en op t eind zijn ze nog niet weg
pa kunt ge dat even vasthouden?
zus k moet weg

—

ma komt op met een gigantisch zeil schilderijen en lakens
vormen een groot lappendeken
ze worstelt ermee

ma kunt ge mij helpen?

gebroed

ze *helpen haar*

ja

en gij die hoek

openleggen

broer zijn dat onze lakens?

ma t wordt prachtig

de regen erop

de schimmel

en t is af

waarom

de natuur schilderen als de natuur zelf

schildert

niemand doet dit wordt mijn doorbraak

rechts onderaan mijn naam

titel jaartal en cursief eronder

rot op doek

stel u voor

de wereld loopt onder

en wij die varen

mn zeil als laatste kunstwerk

en als r nog volk overleeft

op n bergtop ergens ver

dan zien ze dat t eerst

ze *schrijft haar naam onderaan het zeil*

—

pa probeert de kachel uit te breken

pa k dacht aan iets

n metalen boeg

n kachel

ge weet nooit waar de wind ons brengt

dat we ijsschotsen breken en zeehonden

eten

knuppels

we doen t deksel eraf

we hebben toch geen gas
en als we daarin stoken
smelt t ijs terwijl we t breken
hij probeert verder

—

zus fluistert
zus ze gaf me n kaartje
broer   wie?
zus die vrouw met die ringmap
broer   wat staat erop?
zus toont het kaartje
zus ze zei dat ze niet meer wou weten
dan hoe t met me ging en k dacht
alsof k dat geloof
ge doet gewoon uw job
k zwijg
maar dan vroeg ze hoe t met u ging
en mn lip begon te trillen
en ze vroeg óf t ging of t wel ging
en mn mond werd n waterval
pa zie dat k u niet zie!
een twee drie vier vijf zes zeven acht   negen tien
broer vertrekt verstoppt zich even
komt terug als hij merkt
dat zus en ma blijven staan
zet zich weer bij zus
pa kijkt
zucht
en ze hebben u
zus fluistert verder
zus k stelde ze me nooit voor met glad haar
n glimlach en n hand
en k stelde me nooit voor dat ze zouden   zeggen dat t oké is
hoe ze zelf arm is opgegroeid

wij zijn niet arm pruttelde k tegen
en voor t eerst wist k dat k loog
en zij dat z heeft moeten vechten en dat dat niet zou hoeven
g hebt al gevechten genoeg

III

pa raast al een tijdje

zus zoekt

beiden steeds fanatieker

pa ...maar we zijn allemaal perfect t systeem is perfect t draait t draait
maar door en wij draaien mee en we kunnen niet mee en wij
draaien door

en dan denkt ge

k zoek hulp

t is goed

k geef op

broer wat zoekt ge?

zus niks

pa en dan noemen z u zot en manisch zot de- pressief en ze plakken
ze plakken en plakken

slik leg u praat

maar wie is r zot

dit land of ik

wij zotten zijn de kanaries

we zijn niet zot we zijn de waarschuwing de spiegel de lont

ze kijken de foute kant op

dit land moet op de zetel

geef ons land wat therapie

dat t zich aanpast aan ons

en

zus *onderbreekt* waar is t?

—

pa schrikt op

ziet haar plots

voor zich staan de brokstukken van een kistje

in haar handen het slot

nog heel

de hamer steekt

uit een opengereten zijkant

pa k heb n nieuw idee
gebroed
n trechter
maar dan gedraaid
we vangen de wind
en jagen m
de andere kant op
door n steeds smallere buis
de kracht neemt toe
exponentieel
en we blazen zo vol in t zeil
wat doeken van uw moeder
wat prikkeldraad voor de vorm
zus waar is t?
pa en we varen aan n rotvaart tegen de wind in
zus waar is t?
pa waar is wàt?
zus *gooit kist op de grond*
wat is dat?
zus doe niet alsof
k ruik uw adem
ge stal mn geld kapte t binnen n trechter in uw keel en gij in de
wind
pa welk geld k weet van geen geld
gebroed
zeg t mij
wat zijt ge kwijt?
zus waarom
k heb daar maanden voor gespaard
pa waarvoor moet gij in godsnaam sparen?
zus k schrobde toiletten zette tattoo's de chinese inkt van ma en n
speld en n zakdoek voor t bloed k hakte brand- hout maaide gras
liet mannen betalen om mn littekens te zien te aaien snoeide hagen
pa hoeveel was t?
zoekt in zijn zakken
er valt een verfrommeld briefje uit

hier
raap op
koop wat ge niet laten kunt
loopt weg
keert zich weer om
wat moest gij in godsnaam met al dat geld?
dat was n stapel
en wij maar rantsoeneren
uw ma die mij geen geld gaf voor wat bier
wat moet gij hebben dat wij u niet geven?
zus zijt gij al s van uw berg geweest?
hebt gij al s met mensen gepraat?
nuchter
gepraat en geluisterd?
k kan geen enkel normaal gesprek voeren
steppe panikeert als iemand m aanspreekt
raakt compleet in de war
zn vuisten
hij slaat niet hij slaat terug
alles wat wij leerden is nutteloos
bestaat alleen in boeken
of in één of andere kronkel in uw kop
pa nutteloos
zus wat als alles onderloopt
houden wij dat uit
met ons vieren in zo n boot
eens erop kunt ge niet meer weg
wat gaan wij eten
gij denkt alleen
aan hoe weg te geraken
nooit
aan waarnaartoe
wij zijn altijd onderweg
en steppe wordt daar zot van
ma volgt u
omdat ze verslaafd is aan uw grillen

en ik dobber mee
omdat k niet degene wil zijn
die alles doet zinken
pa is t nutteloos als ge weet hoe ge n gebroken
been weer heelt
welke paddenstoelen ge kunt eten welk kruid
doodt en welk geneest
dat ge tegen de wind in moet
jagen
hoe ge nat hout spant om t te krommen
hoe g op de sterren kunt navigeren
hoe g overleeft in de wildernis met niet meer dan n mes
is dat nutteloos
en wat is t nut van n leven
waarin n alarm u om zes uur uit uw bed biept
om er om tien weer in te kruipen
huis auto kantoor auto huis uw hoofd
niet eens buiten van garage naar garage
en t enige dat nog fijn is
in uw leven is t stof
in uw longen
en ge kijkt uit uw raam
en ge ziet n vloedgolf komen
en g hebt spijt
dat ge niet hebt geleefd
zus raapt het kistje op
zus dat geld
was mn vertrek
gij uw boot
ik de stad

—

ma ja
blijf zo staan
pa wat?

zus wacht ma
ma als g openstaat en voelt
dat uw antenne echt werkt
de muze door uw lijf stroomt
dan kunt ge niet wachten
pa de stad?
ma k heb weken niet kunnen schilderen
jullie blijven staan
pa mn dochter wilt naar de stad?
ma zoet stil
zus k moet pissen
ma doet dwingend teken dat ze moeten blijven staan
ma k denk dat dat grote kunstenaars scheidt van de kleine
dat g als t moment r is
alles laat vallen
pa de wereld loopt onder
ma om alleen in dat moment te zijn
en erin te blijven
hoe slopend t ook is
tot zus blijf staan
want inspiratie is niet leuk
zus ma t is dringend
ma t is uitputtend
t slaat zn klauwen in uw maag
en dwingt u alles eruit te kotsen
in volle eerlijkheid
en t enige wat gij kunt doen
pa ge kunt nergens naartoe
ma is niet weglopen
zus t niet ophouden
ma t niet wegduwen
pa zelfs al had ge nog geld
ma blijven zitten zeggen
kom maar
kruip in mij
verteer mij

en ge sluit de hele wereld buiten
en tegelijkertijd komt die keihard binnen
en de kraan die drupt
zus k krijg kramp
ma en t gepraat van uw dochter en t kraken van planken en dat ge t
niet wil verstaan en t tikken van de tijd en t geklok van flesjes bier
bij elke slok op en neer op en neer en uw zoon en de wereld komt
binnen buiten binnen
broer komt binnen
broer t riekt hier naar pis

---

broer voelt de spanning
broer wat is r aan d hand?
pa zeg t m maar
pakt uw boomstam en kalmeert m achteraf
zus ma wist ervan
broer wat is r?
zus z heeft mij geholpen
hier
zus loopt weg
ma blijf staan
zus komt terug gooit een stapel brieven in de lucht
zus k mag naar de universiteit
ma kan iedereen blijven staan
broer wat is dat met die universiteit?
pa *tot ma* gij wist daarvan?
ma kan iedereen blijven staan
t vloeit weg
pa zoet?
broer k kan niet volgen
pa wat kunnen ze u daar nog leren?
t is daar n godverdomse herkansing voor mensen die t van d
eerste keer niet snapt
ma gooit haar penseel neer

ma t is weg
broer gaat jij weg savanne?
zus nee
pa hoe kunt jij
hoe kont jij
ma z heeft talent
broer wordt driftig
broer savanne
ma ze vroeg erom
broer gaat jij weg?
zus t is goed steppe
sla maar
ma ademen jongen
zus sla maar
pa alsof een diploma haar nog kan redden
broer jij moogt niet
jij moogt niet
ma k moest niet eens veel helpen zij praat zij schrijft zij tekent
zus raak mij
ma z is fantastisch de brieven komen
van overal
zus hier
pa ze spoelt weg
ma iedereen
wil onze dochter
zus sla
broer jij moogt niet
broer stormt op savanne af
pa houdt hem tegen
steppe weent
—

pa ga dan
zus ik kan niet meer
pa vertrek
meer plaats voor ons op de boot

maar weet dat niemand op u wacht
dat de wereld hard is wreed
en dat iedereen die helpt
u wil verkopen of bezitten
uw moeder is van de stad
ze draagt de littekens nog
en gij wilt naar daar
g haalt ze weer open
zus tilt haar trui op
toont haar littekens
voor het eerst
en wijst
zus t vuur en de eieren
de val door de trap en de splinters in mn been
hier toen k klom in de boom ga maar hoger gebroed en t nest te
ver de tak te dood was en k dacht dat k nooit meer recht kon
de scherven glas van gij die dronken viel en ik die net kon
kruipen
de tanden van de prikkeldraad snel snel de snelwegparking af
de hond die beet
t gebit van steppe
en hier zn stok
en hier had hij n blikje vast t scheurde open en ge schrok van t
bloed steppe
zoog t uit mn t-shirt zodat niemand t zou zien
en hier t zuur van de batterijen we sneden ze open de
schroothoop als tuin en de val uit de auto n maand later peuterde k r
nog n steentje uit
en hier ma
uw scalpel
waarmee g uw doeken sneed en toen ook mij en gij zei dat t per
ongeluk was en of k uit de weg kon gaan k stond in t zicht
de pokken
de schurft en ik die toch krabde en ma bond stof rond mn
vingers en toen dat niet hielp bond ge mn armen vast zo op de rug
en steppe gaf mij eten

en de bramen die we plukten en de honger die k had steeds dieper
door de dorens
wijst naar haar navel
en hier werd ik geboren
stilte
pa laat broer los
die stilgevallen is
k ga pissen
stilte

---

iedereen verslagen op zijn eiland
pa probeert het zeil bijeen te rapen te hijsen
raakt verstrikt in de touwen
pa perfect allemaal perfect systeem is perfect en dan zit g in n
wachtzaal zonder daglicht en r zijn er nog zoveel voor u zegt n vrouw
met n burn-out door n kapot-bezuinigde job en ze denkt aan r
depressieve puber in n instelling en de verpleger daar die geen tijd
meer heeft om te praten dat is allemaal zorgtijd en zich afvraagt
waarom hij t dan eigenlijk nog doet en gij wacht er ligt nog zoveel
voor u meer wil hij niet zeggen aan de man met t diploma dat hier
plots niet geldt en die zn land verliet voor ja ja voor wat
en daar ligt n vrouw hoe lang al te wacht- en en niemand
passeert en de gêne te vragen of z u kunnen wassen r pensioen
dat komt t rusthuis eraf en niets rest voor haar en r kinderen die
geen tijd hebben want ze moeten verdienen bewijzen betalen en
huizen vandaag ze ziet hen steeds minder en r dochter met
rekeningen schulden n scheiding en zorgen en n kind waarvoor
dat niet meer lukt dat is dan zo- veel voor u en gij wacht en dat kind in
zn rolstoel dat alles kan denken en niks kan zeggen en zn eten niet
naar binnen krijgt zn arm is te zwaar en ze ruimen al af en ze denken
die porties kunnen best nog wat kleiner en iemand gaat dood en n ander
die volgt en kanker de drank ondervoeding de drugs en dan is t aan u

de loft met het uitzicht

*broer en zus keren het zeil om
tot een hagelwitte vloer
pa en ma hijsen al wat eraf valt
zoveel ze kunnen
van hun huis op hun rug
een witte lege ruimte resteert
ondertussen wordt er op de radio bericht
over een monsterfile
door een busje
dat zijn lading verloor*

I

pa godverdomme zoveel trappen
zus r is n lift
pa alsof we zelf niet kunnen stappen
broer komt de hoek
om in politieuniform
ma maar jongen dat is schrikken
pa moest ge dat nu aandoen
broer k heb mij moeten haasten
stilte
ma ik heb cadeautjes bij
pa wat voor hout is dat?
zus dat
dat euh
dat lag hier al
dat is
duurzaam
denk k
pa dat groeit hier niet
anders zou k t kennen
zus t lag er al
pa bukt zich
ruikt aan de vloer
klopt erop
moeder zoekt in haar zak naar de cadeaus
ma dus dit was
wacht
k moet even piepen
ja
k denk dat dit eerst moet
zus willen jullie eerst iets drinken?
broer k heb n fles mee sanne
proficiat
zus merci seppe
pa t is één of ander hardhout

zus t lag hier al
ma gelukkige verjaardag schat
ma geeft haar een cadeau
zus wikkelt de folders eraf
reclame koop promo een plus een gratis
en tilt er een boek uit zonder kaft
t is een van mn lievelings
t lag daar gewoon
de laatste pagina's ontbreken
maar t einde valt toch tegen
als ge wilt kan k t u vertellen
zus dank u ma
ma t is ook van uw pa
pa uw moeder heeft t gevonden
z heeft daar n oog voor
ma en k heb nog iets extra
voor als g aan t einde zijt
ze geeft nog een opengescheurde enveloppe
k schreef n nieuw
stilte

---

ma zo n zicht
pa alles wordt volgebouwd
broer iemand wijn?
pa n kleintje dan
ma doe bij mij maar vol
zus voor mij niet
dank u
ma t is uw feest
zus k weet t
broer schenkt in
pa ho
stop
broer g hoeft niet te doen alsof

we zijn oud genoeg
pa t is oké
stilte
pa speelt met de servetten
zus k heb ze in bootjes gevouwen
speciaal voor u
pa k zie t
stilte
k ben n tijd gestopt met drinken
toen gij ook weg waart steppe
t leek t moment om opnieuw te beginnen
ma hij heeft niet eens dag gezegd
ineens was hij weg
pa k vond ergens werk
als klusjesman in n bejaardentehuis
televisies waar n asbak doorheen was gesmolten
naar n container dragen
doorgeschroefde stopcontacten vervangen
k trilde gelijk zot
g hebt t mij ooit gevraagd voor uw verjaardag
al wat ge wilt
zei k
en gij dan of k kon stoppen met drinken
zus g hebt dagen niet met mij gepraat
pa knikt
stilte
pa k was daar graag
t was simpel maar goed
maar dan belde uw moeder
k ga in de stad wonen
en of ik niet meeging
ma k heb t zeven keer gevraagd
en de zevende keer zei hij ja
pa ze is zot
uw moeder
en k van haar

ma dus nu zijn w hier
zus k dacht niet u ooit in de stad te zien
pa we zijn toch n gezin?
stilte

---

zus g hebt uw jas nog aan
ma k heb t wat fris
broer ge sliep d hele winter buiten
pa laagjes
dat is de truc
laagjes
ma en nu is t warm buiten
ge zou t hier niet zeggen
zus dat is de airco

---

broer k heb altijd schrik
dat k jullie ga moeten weggagen
pa waarom zoudt ge dat doen
broer dat r n collega bij is
en dat k ga moeten doen alsof ik jullie niet ken
meneer mevrouw t park is gesloten
die banken zijn niet gemaakt om op te slapen
en dan zien hoe jullie plastic zakken bijeenrapen
n klam deken oprollen
en onder n struik parkeren
en ik die ondertussen hoop dat jullie niks zeggen
doe toch normaal gebroed
wij zijn t steppe
wat is dat met dat uniform
en dat k wegstap met mn collega
en hij zn handen ontsmet
en de tube aan mij doorgeeft

ma we slapen dan wel ergens anders
broer k geef geld aan elke zwerver
niet doen
zei mn collega
zo moedigt g hen aan
t zijn bendes

—

pa ge moet u niet zo druk maken over ons
w hebben altijd al voor onszelf kunnen zorgen
ma t is hier gemaakt om te zwerven
ik zag nog s n concert
zomaar gratis in t park
theater ook al
w hebben films gezien
de bibliotheek hier is geweldig
en op zondag doen we de musea
en k laat overal uw nummer achter
schedels zijn n ding nu
ge moet t mij zeggen als ze bellen
stilte

—

ma t is groot hier
zus k weet t
sorry
broer waarom zegt gij nu sorry sanne
zus sorry
ik weet niet
k heb geluk gehad
dat k t kon kopen
pa betalen om vast te zitten
ma niet doen zoet
stilte

—

zus w hebben ook iets voor jullie
ze haalt twee cadeaus boven
pa w hebben toch niks nodig?
ma we zijn niet eens jarig
pa zij ook niet
zus t is de veertiende
ma dat is maar n getal
zus doe maar open
pa opent het cadeau
een stapel warme kleren
hij beweegt niet
kijkt niemand aan
pa dus zo ziet gij ons
pa loopt weg
het balkon op
zus naar waar gaat ge?
zus wil pa achterna
ma laat m
zus wat deed k fout?
ma ge moet t van zijn kant zien
gij koopt hem al die mooie dingen
en al wat hij kan geven lag te schimmelen op straat
t is uw vader
t is nog steeds uw vader
stilte
broer dus gij wilt ook geen cadeau
ma k ben zot van cadeaus

—

broer haalt het cadeau weer uit de zak
geeft ma een zakje
ze haalt er een enveloppe uit

ma wat is dat briefje
broer   kijk maar
ma opent het
houdt het dicht bij haar ogen
ma k kan t niet lezen
zus geeft haar bril aan
ma weert hem af
broer   we willen iets kopen dat jullie verder helpt
zus n nieuw busje
ma ze sleurden ons vorig busje al weg
              waarom zouden ze n nieuw laten staan
              uw pa vroeg t nog
              maar gij wou niks regelen
broer   zo werkt t niet ma
ma ge moet met ons niet inzitten
              t is over jullie dat w ons zorgen maken
broer   over ons
ma ja
zus t is echt oké met mij
              kijk zelf
stilte
              sorry
ma dat bedoel k
              dat ge naar iets duurs wijst als bewijs van uw geluk
              ons vraagt of g iets moet kopen kopen   kopen
              misschien wil k wel gewoon n knuffel
              dat is al
              zo hebben wij jullie niet opgevoed
ma loopt weg
pa achterna

—

broer zucht
zus glimlacht
een spijtige glimlach

ziet zijn blik naar haar mouw gaan
ze trekt m naar beneden
broer   t is beter
zus k heb t laten laseren
stilte
ze kijken naar buiten
waar pa en ma zitten
zus k merk
    dat als k nu naar vroeger kijk
    k ernaar kijk
    als naar t afgeworpen vel van n slang
    iets dat ooit deel van mij was
    maar nu ligt te schilferen en vergaan
    ergens buiten mij ligt
    dat k af en toe nog tegenkom
    en steeds minder als mezelf herken

---

zus en broer komen het terras op
zien pa en ma naar de lucht kijken
zetten zich erbij
pa   dat is wat k t meeste mis hier
    de sterren
zus af en toe kunt g r één zien
ze kijken
zien niets
pa   geen wonder dat mensen hier de weg kwijtraken
stilte
    weet g m nog liggen
    uw ster
zus tuurlijk
pa   gij mocht r ook één kiezen
broer   onder n bevroren dekentje
    met wolkjes adem in ons zicht
zus en k zei dat dat niet kon

dat r niemand sterren bezit
pa nog niemand
ge moet r maar als eerste bij zijn
als columbus en al die andere kolonialen continenten mogen
claimen
voor god en alleman
moogt gij toch ook n ster
t is even logisch
zus en k wees en k koos
stilte
broer n tijd geleden
viel heel de stad zonder stroom
in t midden van de nacht
alles ineens zwart
maar echt
zwart
k heb mij opzij gezet
de zwaailichten koplampen uit
en k ben op t dak gaan zitten
en k dacht
die daar
die is van mij
zus mn ster ging sterven
dat zeidt ge toen
pa dat is ook zo
zus maar dat dat niet erg was
dat dat nog eeuwen duurt
en nog veel langer voor wij t hier zien
ge merkt t pas als t r niet meer is
en dat k dat zot vond
dat w in t verleden kijken
stilte
ma al die kinderen
zijn hun cadeaus van toen allang kwijt
al die plastic troep dobbert nu ergens op zee
maar die van jullie zijn er nog

stilte

ze kijken

ge ziet t misschien niet

maar we zijn r nog

storm

uit het plafond begint het te lekken

rond een van de servetten vormt zich een plas

langzaam begint het bootje te drijven

tot het wak wordt

en zinkt

Wildernis ging bij Laika in première op 11 februari 2022 in De Studio in Antwerpen

pa Frank Dierens
ma Ineke Nijssen
zus Violet Braeckman
broer Flor Van Severen

regie Jo Roets
scenografie Stef Stessel
dramaturgie Mieke Versyp
muziek Nine And $\frac{1}{2}$
David Bovée
Anton Van Haver
kostuum Louis Verlinde
techniek Tuur Decoene, Dag Jennes
en Rik Van Gysegem
productie Robin Angst en Pieter Smet

www.laika.be

Freek Mariën schreef de tekst in opdracht van Laika. Deze tekst kwam mede tot stand met de steun van Literatuur Vlaanderen.

Freek Mariën (Gent, 1988) is schrijver en theatermaker. Hij studeerde Drama aan KASK Gent. Hij is samen met Carl von Winckelmann artistiek leider bij Het Kwartier. Daarmee maakt hij jeugd- en volwassenenvoorstellingen met focus op een straffe tekst, een stevige inhoudelijke basis en een niet-evidente vorm of thematiek. Hij schreef teksten voor o.a. Arsenaal/Lazarus, Circus Ronaldo, Tuning People en Laika. Hiernaast is hij gastdocent schrijven aan LUCA Drama. Freek won de internationale Kaas & Kappes Dramatikerprijs 2012 en 2020, de Prijs voor de Letterkunde Oost-Vlaanderen 2014 en de Taalunie Toneelschrijfprijs (winnaar 2015, nominatie 2017 en 2019). Zijn teksten worden in het Duits en Engels vertaald.

www.hetkwartier.be

Toneelwerk

Field of view* – 2021

Een of andere Rus* – 2021

Kapot – 2020 *De Gemoederen* – 2020

Wildernis* – 2020

The Wetsuitman* – 2019

Het puin van Eden* – samen met Carl von Winckelmann – 2018

Wat ze zeggen van de olifant – 2017

De schaar van de tsaar* – 2017

Wachten en andere heldendaden* – 2014

Altijd tijd voor taart – 2012

Vergiet* – 2011

Derwazeens – 2009

Iago [repetitie van het niets] – 2009

* Teksten uitgegeven bij De Nieuwe Toneelbibliotheek